

Funkcionális függések lekérdezések feldolgozása, kifejezésfák

Takács Gábor

mérnök informatikus, okl. mérnöktanár

takacsg@sze.hu

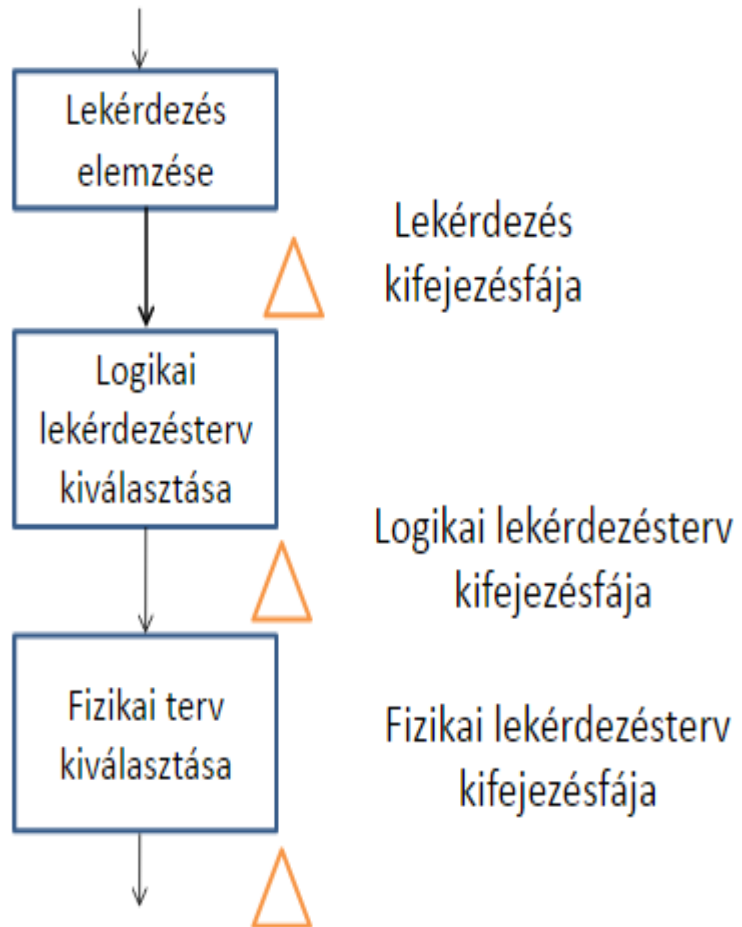
<http://takacsg.hu/>

Lekérdezések bevezető

Adatbázis műveletek algoritmusai

SQL lekérdezés

- A **lekérdezésfordítás** három legfontosabb lépése:
 - **elemzés (parsing)**: ennek során egy elemző fa készül,
 - **lekérdezés átírása (query rewriting)**: az elemző fából egy kezdeti lekérdezéstervet készítünk, amely a műveleteknek egy algebrai megvalósítását tartalmazza. Ezt a tervet aztán egy olyan ekvivalens lekérdezési tervvé alakítjuk át, amely várhatóan rövidebb idő alatt végrehajtható. Ez a **logikai lekérdezésterv (logical query plan)**.
 - **fizikai terv előállítás (physical plan generation)**. A logikai terv valamennyi operátorának megvalósítására kiválasztunk egy algoritmust és meghatározzuk ezek végrehajtási sorrendjét. A fizikai tervet egy lekérdezésfával ábrázoljuk. Itt olyan részletek is szerepelnek, hogy az egyes relációkhoz miként férünk hozzá, illetve, hogy a relációkat kell-e rendezni, és ha igen, mikor.
- Az utóbbi két lépést **lekérdezés optimalizálásnak (query optimization)** nevezzük.

Tartalomjegyzék

- **Eddigiek áttekintése** (Lekérdezések, Relációs műveletek)

Ismétlés

Relációs műveletek

- UNIO (\cup), METSZET (\cap), KÜLÖNBSÉG (\setminus)
- Descartes-szorzat: $\mathbf{R} \times \mathbf{S}$ [egyszerű szorzat] \rightarrow két reláció kombinálása (összes lehetséges módon párosít sorokat)
- Projekció (vetítés) : $\pi_L(\mathbf{R}) \rightarrow$ oszlopok kiválasztása (\mathbf{R} bizonyos oszlopait tartalmazza valamilyen sorrendben.)
- Szelekció (kiválasztás): $\sigma_F(\mathbf{R}) \rightarrow$ sorok kiválasztása (\mathbf{R} reláció minden sorára megvizsgálja, hogy az \mathbf{F} feltétel teljesül-e)
- Illeszkedés (természetes összekapcsolás): $\mathbf{R} \bowtie \mathbf{S}$
(Descartes-szorzat + feltétel szerinti kiválasztás + vetítés)

$$\pi_{A, B, \dots, H, K, \dots} (\sigma_{R.A=S.A} (\mathbf{R} \times \mathbf{S}))$$

- Csoportosítás: $\gamma_{A, \text{SUM}(B+C) \rightarrow X}(\mathbf{R})$
- Rendezés $\tau_{A_1, \dots, A_n}(\mathbf{R})$.

Lekérdező nyelvek: adatok elérését teszik lehetővé DB-ból.

Lekérdezésekkel (SQL utasítások) információkat nyerhetünk az adatbázisból, számítások hajthatók végre, egyesíthetünk, hozzáadhatunk, vagy módosíthatunk táblaadatokat

SQL utasítások | SQL = Structured Query Language (struktúrált lekérdező nyelv).

Négy utasításcsoportot különböztetünk meg:

- **Adatdefiníciós utasítások** (Data Definition Language – DDL), amelyek objektumok létrehozására, módosítására, törlésére valók.
- **Adatmanipulációs utasítások** (Data Manipulation Language – DML), amelyek rekordok felvitelére, módosítására és törlésére alkalmazhatók.
- **Adatkezelő utasítások** (Data Query Language – DQL), amelyekkel a letárolt adatokat tudjuk visszakeresni.
- **Adatvezérlő utasítások** (Data Control Language – DCL), amelyekkel az adatvédelmi és a tranzakció-kezelő műveletek végrehajthatóak.

DCL (Data Control Language)

Felhasználók jogosultságait lehet vele paraméterezni, azaz hogy egy adatbázis esetében milyen műveleteket használhat egy felhasználó

GRANT – jogok adása

REVOKE – jogok visszaállítása

DDL (Data Definition Language)

Adatbázis és táblái létrehozása.
Relációk, indexek szerkezetének kialakítása,
módosítása.

CREATE – létrehozás

ALTER – módosítás

DROP - törlés

Adatdefiníciós utasítások (DDL)

▶ Adattáblák létrehozása

```
CREATE TABLE táblanév  
( oszlopnév adattípus [feltétel],  
...  
oszlopnév adattípus [feltétel]  
[, táblaFeltételek]  
);
```

▶ Oszlopfeltételek (egy adott oszlopra vonatkoznak):

NOT NULL | NULL

PRIMARY KEY: elsődleges kulcs

UNIQUE: kulcs

REFERENCES tábla(oszlop) [ON-feltételek]: külső kulcs

▶ Táblafeltételek (az egész táblára vonatkoznak):

PRIMARY KEY (oszloplista): elsődleges kulcs

UNIQUE (oszloplista): kulcs

FOREIGN KEY (oszloplista) REFERENCES tábla(oszloplista) [ON-feltételek]: külső kulcs

▶ Relációséma módosítása

```
ALTER TABLE táblanév  
[ADD (újelem, ..., újelem)]  
[MODIFY (módosítás, ..., módosítás)]  
[DROP (oszlop, ..., oszlop)];
```

A példa táblák létrehozása

```
Auto(rsz, típus, szín, ar, evj, tu)
```

```
Tulaj(szazon, név, cím)
```

```
create table tulaj (  
szazon text(11) primary key,  
nev text(30),  
cim text(40);
```

```
create table auto (  
rsz text(7) primary key,  
típus text(20),  
szín text(20),  
ar money,  
evj decimal,  
tul references tulaj(szazon);
```


DML (Data Manipulation Language)

- Relációk adatainak felvitele, módosítása, vagy törlése

INSERT – adatok beszúrása

UPDATE – adatok módosítása, frissítése

DELETE – adatok törlése relációból

Adatmanipulációs utasítások (DML)

▶ A táblába új sor felvétele

```
INSERT INTO táblanév [(oszloplista)]  
VALUES (értéklista);
```

Példa:

```
insert into tulaj  
values (27110142233, Kovács Ákos, Szerencs Sugár út 24);
```

```
insert into auto  
values (abc-123, Trabi, kék, 130000, 1990, 27110142233);
```

▶ Sor(ok) módosítása

```
UPDATE táblanév  
SET oszlop = kifejezés, ..., oszlop = kifejezés  
[ WHERE feltétel ];
```

▶ Sor(ok) törlése

```
DELETE FROM táblanév  
[ WHERE feltétel ];
```


QL (QUERY Language)

- ▶ Relációk adatainak lekérdezése

SELECT (DISTINCT/TOP) mezőnevek, függvények, összefűzés

FROM tábla nevek

WHERE feltétel(ek)

GROUP BY csoportosítási mezők

HAVING csoportosítási feltételek, utószűrés

ORDER BY rendezési mezők

Adatlekérdező utasítás (DQL)

A lekérdező nyelv egyetlen utasításból áll, mely számos alparancsot tartalmazhat, és a lekérdező utasítások többszörös mélységben egymásba ágyazhatók. Arra használjuk, hogy egy vagy több adathalmazból (reláció) egy adathalmazt állítsunk elő. A bemeneti adatokon, a relációs algebra műveleteit hajtjuk végre, és kapunk egy eredmény táblát.

- **A SELECT utasítás az alábbi alparancsokból állhat:**

SELECT [DISTINCT] oszloplista --> **projekció** (DISTINCT= azonos sorokból csak egyet jelenítünk meg.)

FROM táblanévlista --> **Descartes-szorzat**

[WHERE feltétel] --> **szelekció**

[GROUP BY oszloplista] --> **csoportosítás** (tábla sorait csoportonként szeretnénk összesíteni)

[HAVING feltétel] --> **csoport-feltétel** (csak a feltételnek eleget tevő csoportok kerülnek összesítésre)

[ORDER BY oszloplista]; --> **rendezés** (rendezett megjelenés: def: növekvő, [DESC]: csökkenő)

- **Megoldási sorrend a fentiek szerint, de végrehajtásuk az alábbiak szerint történik**

1. FROM --> Descartes-szorzat

2. WHERE --> szelekció

3. GROUP BY --> csoportosítás

4. HAVING --> csoport-szelekció

5. SELECT --> projekció

6. ORDER BY --> rendezés

Szelekció:

SELECT * FROM T WHERE feltétel;

Példa:

SELECT * FROM auto ar > 200000;

LEKÉRDEZÉS példák:

SELECT name, imdb_rating FROM movies;

Database Schema	
movies 220 rows	
id	INTEGER
name	TEXT
genre	TEXT
year	INTEGER
imdb_rating	REAL

Query Results	
name	imdb_rating
Avatar	7.9
Jurassic World	7.3
The Avengers	8.1
The Dark Knight	9.0

SELECT * FROM movies WHERE imdb_rating > 8;

Database Schema				
movies 220 rows				
id		INTEGER		
name		TEXT		
genre		TEXT		
year		INTEGER		
imdb_rating		REAL		

Query Results				
id	name	genre	year	imdb_rating
3	The Avengers	action	2012	8.1
4	The Dark Knight	action	2008	9.0
6	Star Wars	action	1977	8.7
8	The Dark Knight	action	2012	8.5

LEKÉRDEZÉS példák:

```
SELECT * FROM movies  
WHERE name LIKE 'Se_en';
```

Query Results				
id	name	genre	year	imdb_rating
219	Se7en	drama	1995	8.6
220	Seven	drama	1979	6.1

```
SELECT * FROM movies  
WHERE name LIKE 'a%';
```

Query Results				
id	name	genre	year	imdb_rating
1	Avatar	action	2009	7.9
7	Avengers: Age of Ultron	action	2015	7.9
16	American Sniper	action	2014	7.4
79	Alvin and the Chipmunks: The Squeakquel	comedy	2009	4.4
82	Aladdin	comedy	1992	8.0
83	Alvin and the Chipmunks	comedy	2007	5.3
87	Austin Powers in Goldmember	comedy	2002	6.2

```
SELECT * FROM movies  
WHERE year BETWEEN 1990 and 2000  
AND genre = 'comedy';
```

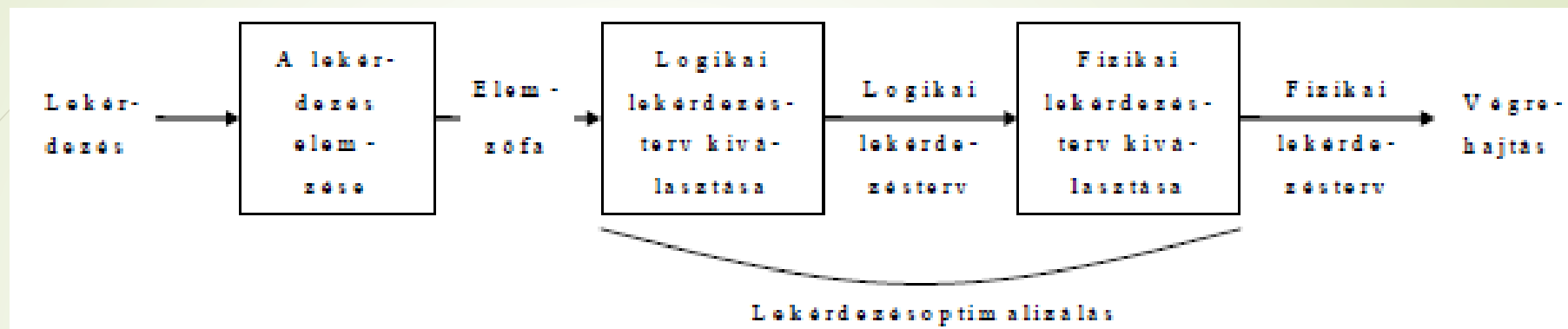
Query Results				
id	name	genre	year	imdb_rating
61	Home Alone	comedy	1990	7.4
66	How the Grinch Stole Christmas	comedy	2000	6.0
69	Men in Black	comedy	1997	7.2
70	Toy Story 2	comedy	1999	7.9
80	Mrs. Doubtfire	comedy	1993	6.9
82	Aladdin	comedy	1992	8.0

Tartalomjegyzék

- **Ismétlés** (Lekérdezések, Relációs műveletek)
- **Lekérdezések feldolgozása**
 - **FORDÍTÁS**

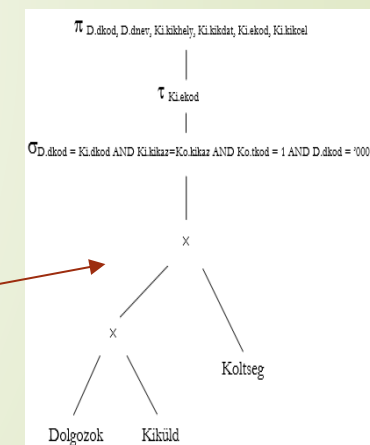
Lekérdezés feldolgozás → FORDÍTÁS

➤ A felhasználó lekérdezéseit, adatmódosító utasításait a **lekérdezés feldolgozó** lefordítja adatbázis-műveletekre, és végre is hajtja a műveleteket.

➤ A lekérdezés fordítás három fontos lépése:

- **Elemzés:** a lekérdezést és annak szerkezetét jellemző **elemzést készít**
- **Lekérdezés átírás/optimalizálás:** az elemzést átkonvertálja → **(kezdeti) logikai lekérdezési tervvé**. Rendszerint *algebrai* megvalósítás.
- **Fizikai terv előállítás:** a *logikai lekérdezés tervet* → **fizikai lekérdezés-tervvé**. operátorokhoz algoritmust rendel, és meghatározza végrehajtási sorrendet.

A fizikai terv a végrehajtáshoz tartozó információkat is tartalmaz pl.: a relációkhoz történő hozzáférés, relációt kell-e rendezni, stb.

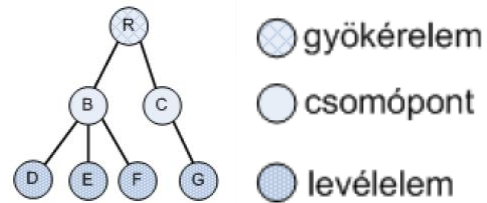
Tartalomjegyzék

- **Ismétlés** (Lekérdezések, Relációs műveletek)
- **Lekérdezések feldolgozása**
 - **FORDÍTÁS**
 - **Kifejezésfa**

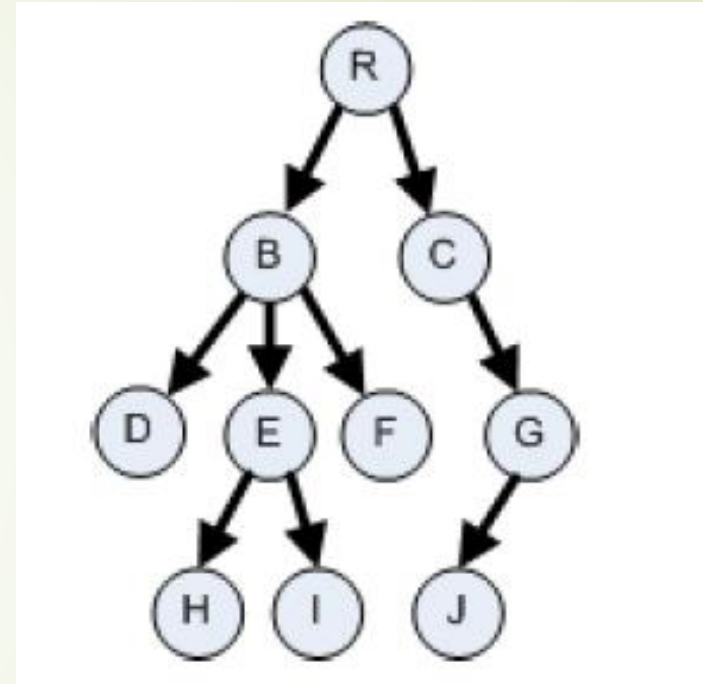
Egy lekérdezéshez tartozó **különböző algebrai kifejezéseket** **logikai lekérdezések**nek nevezzük, melyeket kifejezésfákkal ábrázolunk.

Fa → ALAPOK

- A fa adatszerkezet egy speciális jellemzőkkel rendelkező **irányított gráf**. Akkor mondhatjuk, hogy egy gráf fa, ha **körmentes** és **összefüggő**.

- Útvonalak: gyökér elemből minden más csúcshoz vezet út, méghozzá pontosan egy út – nincsenek alternatív útvonalak
- Csúcsokhoz rendeljük az értékeket (R,B,C,E,E,F,G), és nem az élekhez.
- Az informatikában a fák egy speciális változata terjedt el: a bináris fa. A **bináris fa** legfontosabb jellemzője, hogy a csúcsoknak maximum két gyermek elemük lehet.

Kifejezésfa → ALAPOK

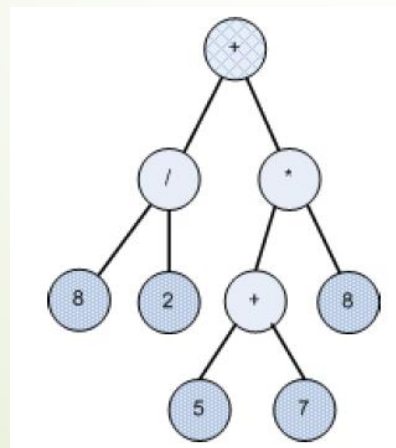
- ▶ A zárójelezés és az operátor-precedencia kiértékelése:

A numerikus kifejezések esetén szokásos használni:

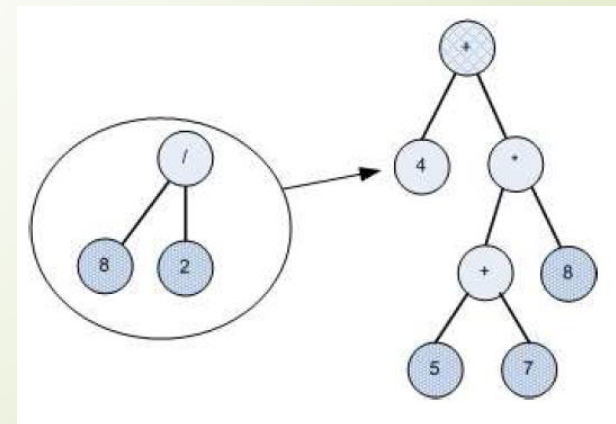
1. meg kell keresni a legbelső zárójelek közé zárt részkifejezést, majd
2. meg kell keresni a legmagasabb precedenciájú operátorokat, végül
3. a kötési iránynak megfelelően meg kell keresni az első kiértékelendő operátort.

- ▶ **Hogyan építsünk, és alkalmazzuk a kifejezésfát?**

Olyan részfákat keresünk, melyek csak konkrét számadatokat és egyetlen operátort tartalmaznak. Ekkor alkalmazzuk az operátort a két adatra, töröljük a részfát, és a kapott értéket az operátor csomópontjának helyére besúrjuk. Pl.: $8/2+(5+7)*8$ kifejezés fája

Redukciós
lépés után

Kifejezésfa (lekérdezés esetén)

- Lekérdezés esetén az operátorok egymás utáni alkalmazását egy *kifejezésfa* formájában rajzolhatjuk fel. **A fa leveleit relációk nevei alkotják, a csomópontokon pedig az attribútumokon végzett relációs operátorok (relációs műveletek) .**

- **Példa:** KIKÜLDETÉS adatbázisunk 4 relációja

Dolgozok (dkod, dnev, dirsz, dtelep, dutca)

Kikuld (kikaz, dkod, kikhely, kikdat, ekod, kikcel)

KtgTipus (tkod, tnev)

Koltseg (kikaz, tkod, km, osszeg)

- **Feladat:** Készítsük el a kifejezésfát az alábbi lekérdezéshez:
Jelenítsük meg a '0001' azonosítóval bíró dolgozó közlekedési költségű (tkod = 1) kiküldetéseit, közlekedési eszköz rendezettségben!

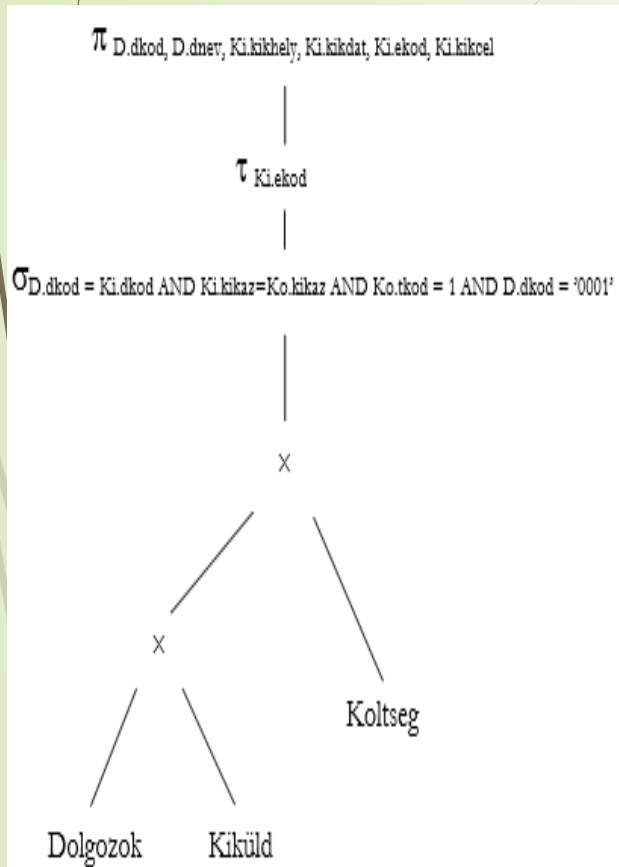
SELECT D.dkod, D.dnev, Ki.kikhely, Ki.kikdat, Ki.ekod, Ki.kikcel

FROM Dolgozok D, Kikuld Ki, Koltseg Ko

WHERE D.dkod = Ki.dkod AND Ki.kikaz=Ko.kikaz AND

D.dkod = '0001' AND Ko.tkod = 1

ORDER BY Ki.ekod;

Kifejezésfa

```
SELECT D.dkod, D.dnev, Ki.kikhely, Ki.kikdat, Ki.ekod, Ki.kikcel
FROM Dolgozok D, Kikuld Ki, Koltseg Ko
WHERE D.dkod = Ki.dkod AND Ki.kikaz=Ko.kikaz AND D.dkod = '0001' AND Ko.tkod = 1
ORDER BY Ki.ekod;
```

- A lekérdezés fordítás három fontos lépése:

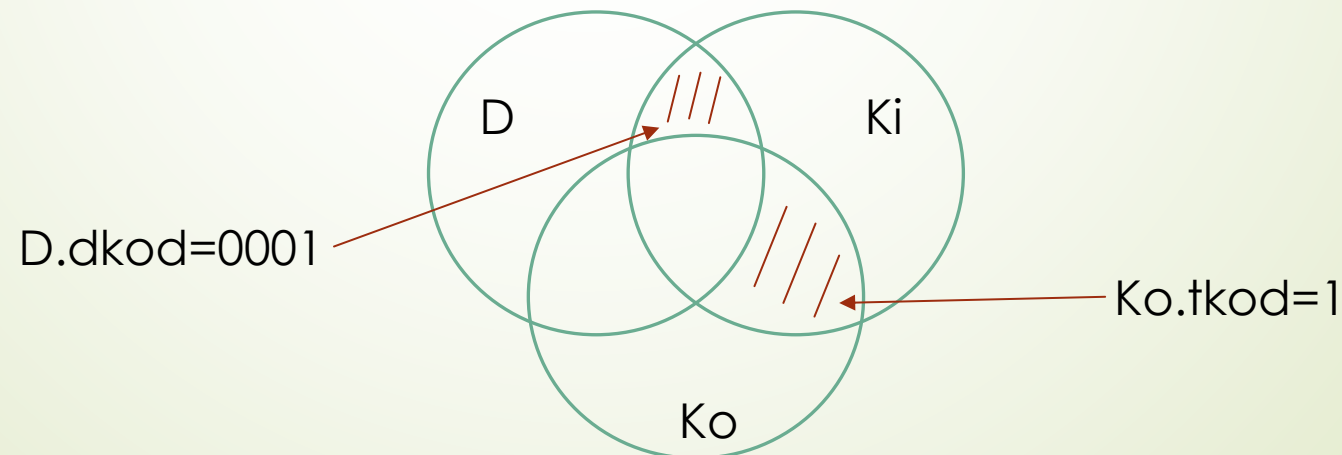
Elemzés készül → (kezdeti) logikai lekérdezési terv → fizikai lekérdezés-tervvé.

Első lépés: a FROM utáni **relációk összekapcsolása** a Descartes-szorzat operátorral.

Második lépés: a WHERE záradéknak megfelelő **kiválasztás** végrehajtása.

Harmadik lépés: a **rendezés** végrehajtása (sorrend véglegesítés).

Negyedik lépés: **vetítés** (megjelenítés) a SELECT záradékban szereplő listára.

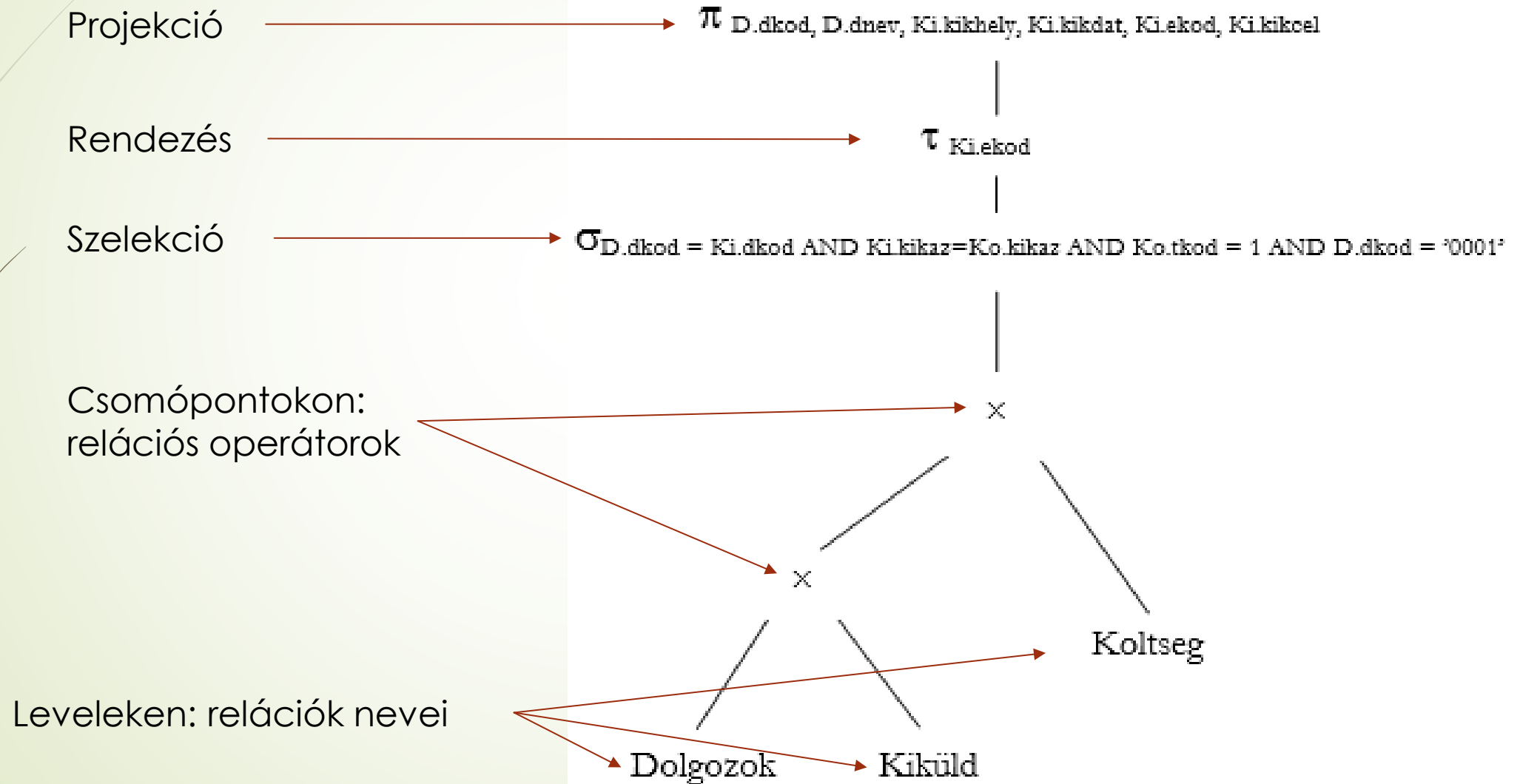

A relációalgebrai operátorok precedencia sorrendje (zárójelben az SQL-beli megfelelőikkel):

- vetítés vagy projekció (SELECT);
- szorzat (FROM);
- kiválasztás vagy szelekció (WHERE, HAVING);
- összekapcsolás (JOIN, NATURAL JOIN, OUTER JOIN vagy FROM+WHERE);
- egyesítés vagy unió, metszet, különbség (UNION, INTERSECT, EXCEPT);
- ismétlődések kiküszöbölése (DISTINCT);
- csoportosítás (GROUP BY);
- rendezés (ORDER BY).

Elemzés készül → (kezdeti) logikai lekérdezési terv → fizikai lekérdezés-tervvé

Módosított (optimalizált) lekérdezési terv

Projekció

$\pi_{D.dkod, D.dnev, Ki.kikhely, Ki.kikdat, Ki.ekod, Ki.kikeel}$

Rendezés

$\tau_{Ki.ekod}$

Illeszkedés:

Descartes-szorzat +
feltétel szerinti kiválasztás +
vetítés

$\bowtie_{Ki.kikaz=Ko.kikaz}$

Szelekció

$\bowtie_{D.dkod = Ki.dkod}$

Relációk

$\sigma_{D.dkod = '0001'}$

$\sigma_{Ko.tkod = 1}$

Dolgozok

Koltseg

Kikuld

Mire optimalizálunk? → Általában válaszidőre. (I/O, CPU, Memória használat)

ORACLE

The screenshot displays the Oracle SQL Developer interface. At the top, the 'Query Builder' tab shows the following SQL query:

```
SELECT employee_id, city, department_name
FROM employees e JOIN departments d
ON d.department_id = e.department_id
JOIN locations l
ON D.location_id = L.location_id
WHERE L.city='Toronto';
```

Below the query, the 'Query Result' tab shows the execution plan. The plan is a tree structure with a table at the bottom for each node. The root node is 'SELECT STATEMENT' with a cardinality of 15 and a cost of 5. It uses 'NESTED LOOPS' and is connected to another 'NESTED LOOPS' node (cardinality 15, cost 5). This second 'NESTED LOOPS' node uses a 'HASH JOIN' (cardinality 40, cost 5) and is connected to a 'NESTED LOOPS' node (cardinality 4, cost 3). This third 'NESTED LOOPS' node uses a 'STATISTICS COLLECTOR' and is connected to a 'TABLE ACCESS' node for 'LOCATIONS' (cardinality 1, cost 2). The 'LOCATIONS' node uses an 'INDEX' named 'LOC_CITY_IX' with a 'RANGE SCAN' (cardinality 1, cost 1). The 'LOCATIONS' node is also connected to a 'TABLE ACCESS' node for 'DEPARTMENTS' (cardinality 4, cost 1). The 'DEPARTMENTS' node uses an 'INDEX' named 'DEPT_LOCATION_IX' with a 'RANGE SCAN' (cardinality 4, cost 0). The 'DEPARTMENTS' node is also connected to a 'TABLE ACCESS' node for 'DEPARTMENTS' (cardinality 4, cost 1). The 'DEPARTMENTS' node uses an 'INDEX' named 'EMP_DEPARTMENT_IX' with a 'RANGE SCAN' (cardinality 10, cost 0). The 'DEPARTMENTS' node is also connected to a 'TABLE ACCESS' node for 'EMPLOYEES' (cardinality 4, cost 1). The 'EMPLOYEES' node uses 'BY INDEX ROWID'. The plan also includes 'Other XML' information: 'info type="has_user_tab" yes', 'info type="db_version" 19.0.0.0', and 'info type="parse_schema" HR11'.

OPERATION	OBJECT_NAME	OPTIONS	CARDINALITY	COST
SELECT STATEMENT			15	5
NESTED LOOPS			15	5
NESTED LOOPS			40	5
HASH JOIN			4	3
NESTED LOOPS			4	3
STATISTICS COLLECTOR				
TABLE ACCESS	LOCATIONS	BY INDEX ROWID BATCHED	1	2
INDEX	LOC_CITY_IX	RANGE SCAN	1	1
TABLE ACCESS	DEPARTMENTS	BY INDEX ROWID BATCHED	4	1
INDEX	DEPT_LOCATION_IX	RANGE SCAN	4	0
TABLE ACCESS	DEPARTMENTS	FULL	4	1
INDEX	EMP_DEPARTMENT_IX	RANGE SCAN	10	0
TABLE ACCESS	EMPLOYEES	BY INDEX ROWID	4	1

Tartalomjegyzék

- **Ismétlés** (Lekérdezések, Relációs műveletek)
- **Lekérdezések feldolgozás**
 - **FORDÍTÁS**
 - **Kifejezésfa**
 - **Ekvivalens kifejezések**

Ekvivalens kifejezések

Lekérdezés-válaszoló rendszer

Ekvivalens kifejezések:

olyan kifejezések, amelyeket ha ugyanazokon a relációkon értékelünk ki, ugyanazt az eredményt adják

Minden adatbázisrendszernek van egy lekérdezés-válaszoló rendszere.

Egy felhasználó által megfogalmazott **lekérdezésnek létezhet több ekvivalens kifejezése**, ezek között lehetnek olyanok, **amelyek gyorsabban kiértékelhetők**.

A lekérdezés-válaszolónak egyik fontos feladata, hogy egy relációs algebrai kifejezést olyan ekvivalens kifejezéssel helyettesítsen, amely **hatékonyabban értékelhető ki**.

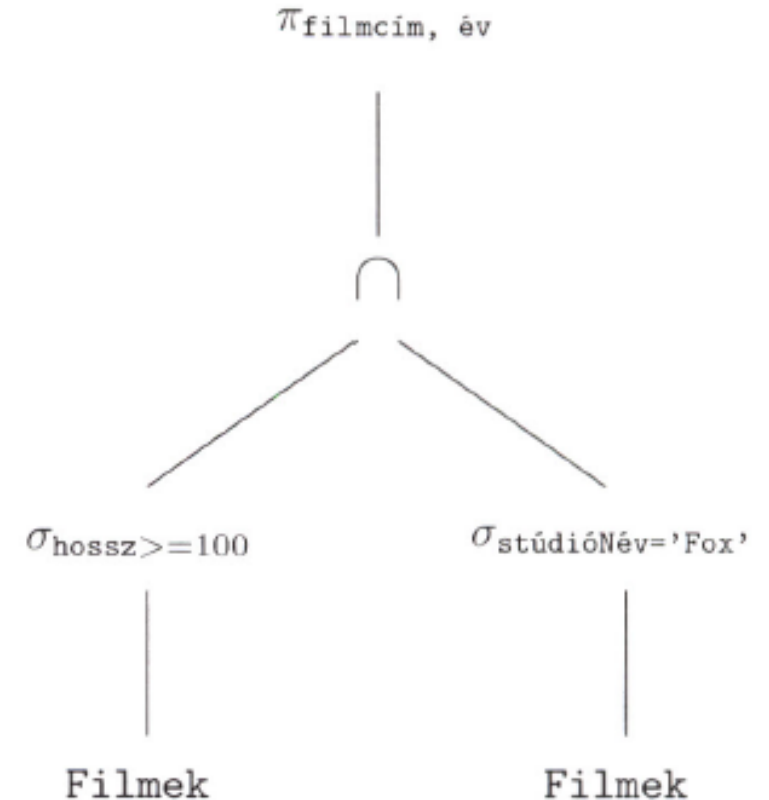
Ekvivalens kifejezések (a Filmek reláció)

<i>filmcím</i>	<i>év</i>	<i>hossz</i>	<i>műfaj</i>	<i>stúdióNév</i>	<i>producerA.</i>
Csillagok háborúja	1977	124	sci-fi	Fox	12345
Galaktitkos küldetés	1999	104	vígjáték	DreamWorks	67890
Wayne világa	1992	95	vígjáték	Paramount	99999

Kérdés: "Melyek a Fox stúdióban készült, legalább 100 perc hosszúságú filmek, és ezek mikor készültek?"

Lépések:

1. Kiválasztjuk a **Filmek** relációból azokat a sorokat, amelyekre $hossz \geq 100$.
2. Kiválasztjuk a **Filmek** relációból azokat a sorokat, amelyekre a $stúdióNév = 'Fox'$.
3. Kiszámoljuk az 1. és 2. metszetét.
4. A 3. lépésben megkapott relációt levetítjük a **filmcím** és **év** attribútumokra

Ekvivalens kifejezések

Kérdés: "Melyek a Fox stúdióban készült, legalább 100 perc hosszúságú filmek, és ezek mikor készültek?"

A korábban kifejezésfában meghatározott kifejezést felírhatjuk hagyományos lineáris jelöléssel is:

$$\pi_{\text{filmcím, év}} \left(\sigma_{\text{hossz} \geq 100}(\text{FilmeK}) \cap \sigma_{\text{studioNév} = \text{'FOX'}}(\text{FILMEK}) \right)$$

Egyébként gyakori, hogy több relációs algebrai kifejezésnek is ugyanaz az eredménye. Például a fenti lekérdezés felírható egyetlen kiválasztás használatával, ha a metszetet az AND operátorral helyettesítjük.

$$\pi_{\text{filmcím, év}} \left(\sigma_{\text{hossz} \geq 100}(\text{FilmeK}) \text{ AND } \sigma_{\text{studioNév} = \text{'FOX'}}(\text{FILMEK}) \right)$$

<i>filmcím</i>	<i>év</i>	<i>hossz</i>	<i>műfaj</i>	<i>stúdióNév</i>	<i>producerA.</i>
Csillagok háborúja	1977	124	sci-fi	Fox	12345
Galaktitkos küldetés	1999	104	vígjáték	DreamWorks	67890
Wayne világa	1992	95	vígjáték	Paramount	99999

Tartalomjegyzék

- **Ismétlés** (Lekérdezések, Relációs műveletek)
- **Lekérdezések feldolgozás**
 - **FORDÍTÁS**
 - **Kifejezésfa**
 - **Ekvivalens kifejezések**
 - **Algebrai szabályok lekérdezési tervek javítására**

Algebrai szabályok lekérdezési tervek javítására

Kommutatív és asszociatív szabályok

- ▶ Egy operátorra vonatkozó kommutatív szabály azt mondja ki, **hogy nem számít, hogy milyen sorrendben adjuk meg az operátor argumentumait, az eredmény ugyanaz lesz.** Pl. $+$ és \times művelet kommutatív, mert $x + y = y + x$ és $x \times y = y \times x$ tetszőleges x és y esetén.
- ▶ Egy operátorra vonatkozó asszociatív szabály azt mondja ki, hogyha az **operátort kétszer használjuk, akkor egyaránt csoportosíthatunk balról vagy jobbról.** A $+$ és \times például asszociatív aritmetikai operátorok, ami azt jelenti, hogy $(x + y) + z = x + (y + z)$ és $(x \times y) \times z = x \times (y \times z)$.

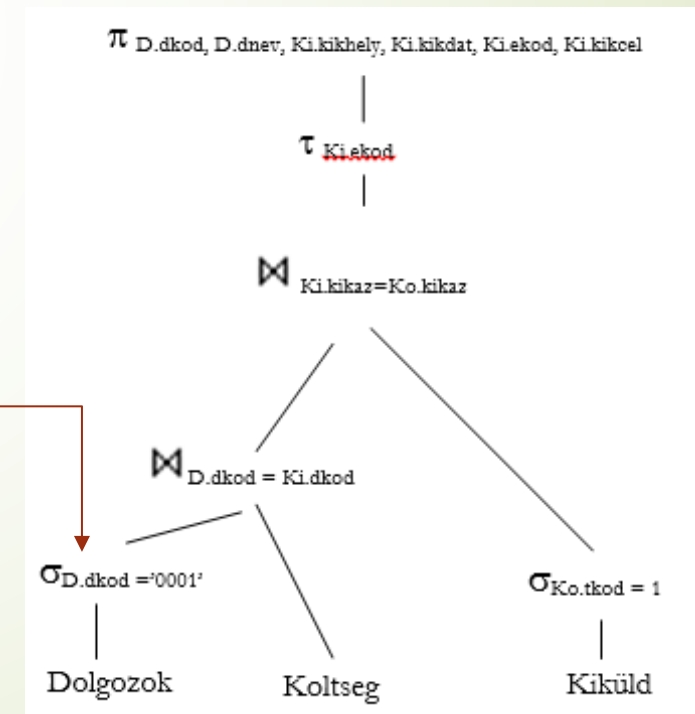
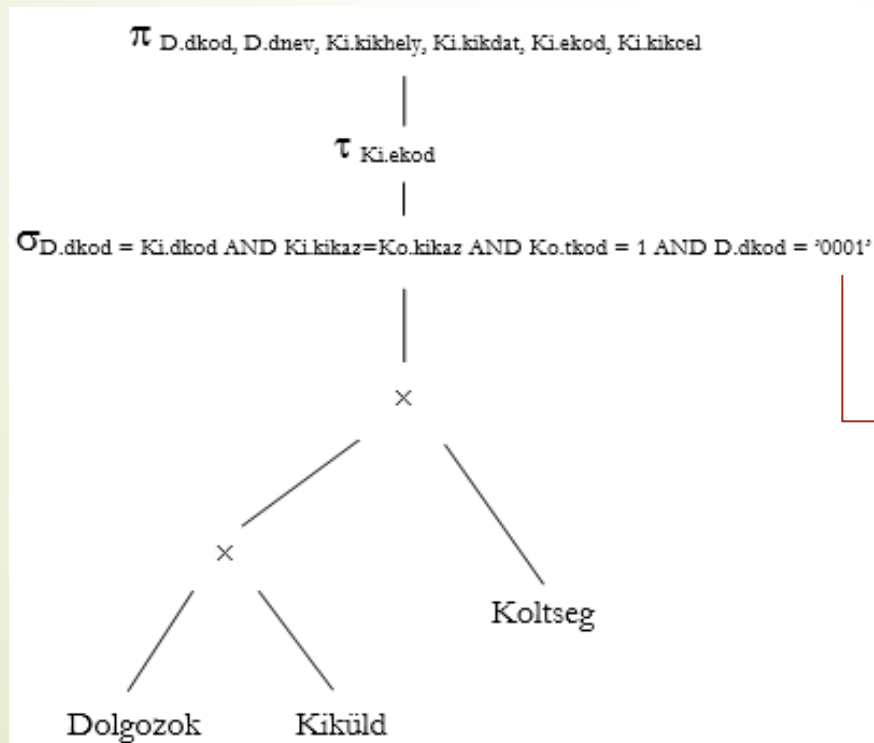
A relációs algebra néhány operátora **egyszerre** kommutatív és asszociatív:

	Kommutativitás	asszociativitás
Descartes-szorzat	$R \times S = S \times R;$	$(R \times S) \times T = R \times (S \times T),$
Illeszkedés	$R \bowtie S = S \bowtie R;$	$(R \bowtie S) \bowtie T = R \bowtie (S \bowtie T),$
Unió	$R \cup S = S \cup R;$	$(R \cup S) \cup T = R \cup (S \cup T),$
Metszet	$R \cap S = S \cap R;$	$(R \cap S) \cap T = R \cap (S \cap T).$

Algebrai szabályok lekérdezési tervek javítására

Kiválasztással kapcsolatos szabályok

- ▶ A kiválasztások **lényegesen csökkenthetik** a relációk méretét, ezért az optimális lekérdezés eléréséhez a kiválasztásoknak a kifejezésfa aljában kell elhelyezkedniük. Ha egy kiválasztás feltétele összetett (azaz AND vagy OR által összekapcsolt feltételekből áll), akkor a feltételt szétvágjuk. A kiválasztásra vonatkozó első két szabályt *szétvágási szabálynak* nevezzük:

Algebrai szabályok lekérdezési tervek javítására

Kiválasztással kapcsolatos szabályok

Háromféle szabály van, attól függően, hogy opcionális vagy kötelező a kiválasztást az egyes argumentumokhoz odavinni:

1. **Egyesítés esetén (\cup)** a kiválasztást mindkét argumentumra alkalmazni kell.

$$\sigma_F(R \cup S) = \sigma_F(R) \cup \sigma_F(S) \quad \text{Itt kötelezően le kell vinni a kiválasztást a fa mindkét ágán.}$$

2. **Különbség esetén (\setminus)** a kiválasztást az első argumentumra alkalmazni kell, a másodikra pedig lehet. (R [hallgatók] azon sorai, ami S -ben [jegyek] nem fordul elő)

$$\sigma_F(R \setminus S) = \sigma_F(R) \setminus S \quad \text{vagy} \quad \sigma_F(R \setminus S) = \sigma_F(R) \setminus \sigma_F(S)$$

3. **A többi operátor esetében (\times ; \bowtie ; \cap)** csak azt követeljük meg, hogy a kiválasztást egy argumentumra alkalmazzuk.

$$\sigma_F(R \times S) = \sigma_F(R) \times S \quad (\text{D-szorzat})$$

$$\sigma_F(R \bowtie S) = \sigma_F(R) \bowtie S \quad (\text{Illeszkedés})$$

$$\sigma_F(R \cap S) = \sigma_F(R) \cap S \quad (\text{Metszet})$$

Tartalomjegyzék

- **Ismétlés** (Lekérdezések, Relációs műveletek)
- **Lekérdezések feldolgozás**
 - **FORDÍTÁS**
 - **Kifejezésfa**
 - **Ekvivalens kifejezések**
 - **Algebrai szabályok lekérdezési tervek javítására**
 - **Fizikai lekérdezés terv-operátorok**
Elemzést készítünk → (kezdeti) logikai lekérdezési terv → **fizikai lekérdezés-terv**

Fizikai lekérdezés-tervek

A fizikai lekérdezés-tervek operátorokból épülnek fel, melyek mindegyike a terv egy lépését reprezentálja. A folyamat során azonban szükség van olyan operátorokra, amik nem kapcsolhatók a relációs algebrai műveletekhez.

Például:

Tábla "beolvasása" memóriába.

A fizikai lekérdezések ezen kiegészítő elemeket is tartalmazzák.

Fizikai lekérdezés-terv operátorok

Táblák átvizsgálása

A lekérdezés-tervek megvalósítását nagyban segítik azok az operátorok, melyek különböző lekérdezés-lépéseket megvalósítva képesek például egy táblát (általában annak összes sorát) beolvasni a memóriába.

Két módon találhatjuk meg az **R** reláció megfelelő sorait:

► **Tábla alapú átvizsgálás:**

Az R reláció sorait Blokkonként tároljuk, majd így lehetséges a beolvasásuk a másodlagos memóriából. A Blokkok ismertek a rendszer számára.

► **Index alapú átvizsgálás:**

Ha a létezik egy index az **R** valamelyik attribútumára, akkor használhatjuk ezt az indexet az R összes sorának a beolvasásához, még akkor is ha konkrét értéket, vagy intervallumot keresünk.

Fizikai lekérdezési terv-operátorok

Rendezés a táblák átvizsgálásakor

Több ok is lehet, amiért egy táblát rendezni szeretnénk:

- **Lehet a lekérdezésnek ORDER By záradéka**
- **A relációs algebrai műveletek implemetálására szolgáló algoritmus megköveteli**

A *rendezéses átvizsgálás* nevű fizikai lekérdezésterv-operátor:

veszi az **R** relációt azon attribútumok specifikációjával együtt, amelyeken el kell végezni a rendezést, és előállítja a rendezett **R** relációt.

A rendezéses átvizsgálás megvalósítására több lehetőség is létezik:

- **Létező index bejárása** lehetővé teszi a rendezett **R** reláció előállítását.
- Ha a rendezni kívánt **R** reláció elég kicsi ahhoz, hogy beférjen a memóriába, akkor táblaátvizsgálással, vagy indexátvizsgálással kinyerhetjük a tábla sorait, és utána **választhatunk egyet a hatékony memóriában rendező algoritmusok közül.**
- Ha az **R** túl nagy ahhoz, hogy beférjen a memóriába, akkor jöhet a **többmenetes összefésülés.**

Fizikai lekérdezési terv-operátorok

Fizikai operátorok költségbecslése

Egy művelet költségének méréséhez a lemez I/O-műveleteinek számát használjuk.

**Oka, hogy a lemeztől történő beolvasás hosszabb,
mint bármilyen művelet elvégzése a memóriában.**

Feltételezzük, hogy egy tetszőleges operátor argumentumai a lemezen találhatóak, az eredmény a memóriában marad. A kimeneten nem számolunk lemez I/O-költséget, mert az vagy nulla, vagy attól függ, hogy egy általunk ismeretlen alkalmazás mit tesz az adatokkal. (ugyanis az eredmény továbbadódik más programoknak, vagy alkalmazásnak.)

Csővezetékek módszer

Az eredmény a memóriában épül fel, és ott is adódik tovább. Az eredményt sosem írjuk ki a lemezre, így megspóroljuk annak visszaolvasási költségét.

Fizikai lekérdezési terv-operátorok

Fizikai operátorok költségbecslése

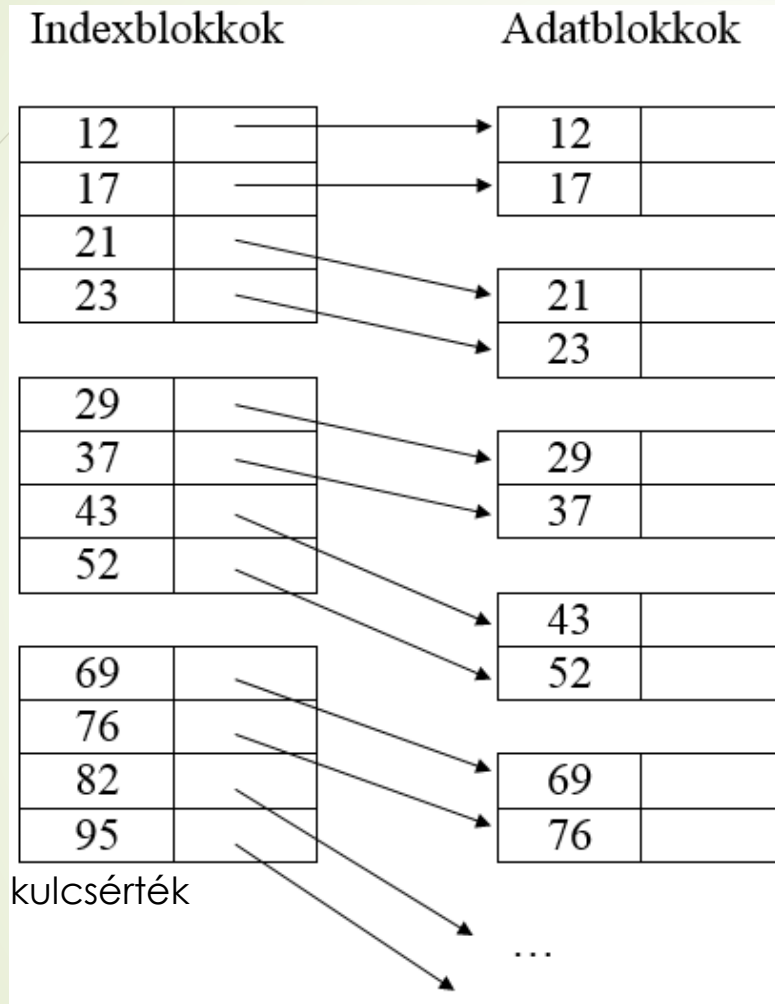
Költségbecslés paramétere:

Paraméterek, amik a reláció adatainak méretét, és eloszlását becsülik meg. A rendszer időnként újraszámolja őket, hogy segítse a lekérdezés optimalizálót.

Paraméter	Leírás
M	A rendelkezésre álló memória pufferek száma. (CSAK a bement, és a közbeeső operátorok eredményeinek tárolására szolgál.)
B(R) vagy B	Az R reláció hány blokkban fér el. (közelítő blokkszám)
T(R) vagy T	Az R reláció sorainak száma.
T/B hányados	R hány sora fér el egy blokkban
V(R, A)	Az R reláció A oszlopban található különböző értékek száma.

Költség	Leírás
B	Ha R befér a memóriába.
3B	Ha az R nyalábolt, de kétfázisú többmenetes összefésüléssel rendezést igényel.
T + 2B	Ha az R nem nyalábolt, és kétfázisú rendezést igényel, akkor kezdetben T darab lemez I/O-műveletre van szükség a részcsoportok beolvasásához. A részlistákat azonban már tárolhatjuk (és később be is olvashatjuk) nyalábolt formában, így ez a lépés csak 2B lemez I/O-műveletet igényel.

INDEXEK

Miért jó, ha ugyanannyi állomány van?

- Index rekordok kisebbek
- Index rekordok mindig kulcs szerint rendezettek
- Ha az index elég kis méretű, akkor a leggyakrabban használt blokkokat, vagy akár az egész indexet a memóriában tarthatjuk.

Az indexnek ugyanannyi rekordja van, mint az adatállománynak.

Az adatállománynak nem kell rendezetten tárolnia a rekordokat

Megkülönböztetünk SŰRŰ, illetve RITKA indexet!

Tartalomjegyzék

➤ **Ismétlés** (Lekérdezések, Relációs műveletek)

➤ **Lekérdezések feldolgozás**

Köszönöm a figyelmet!

▪ **Kifejezésfa**

▪ **Ekvivalens kifejezések**

▪ **Algebrai szabályok lekérdezési tervek javítására**

▪ **Fizikai lekérdezés terv-operátorok**

Elemzést készítünk → (kezdeti) logikai lekérdezési terv → **fizikai lekérdezés-terv**